

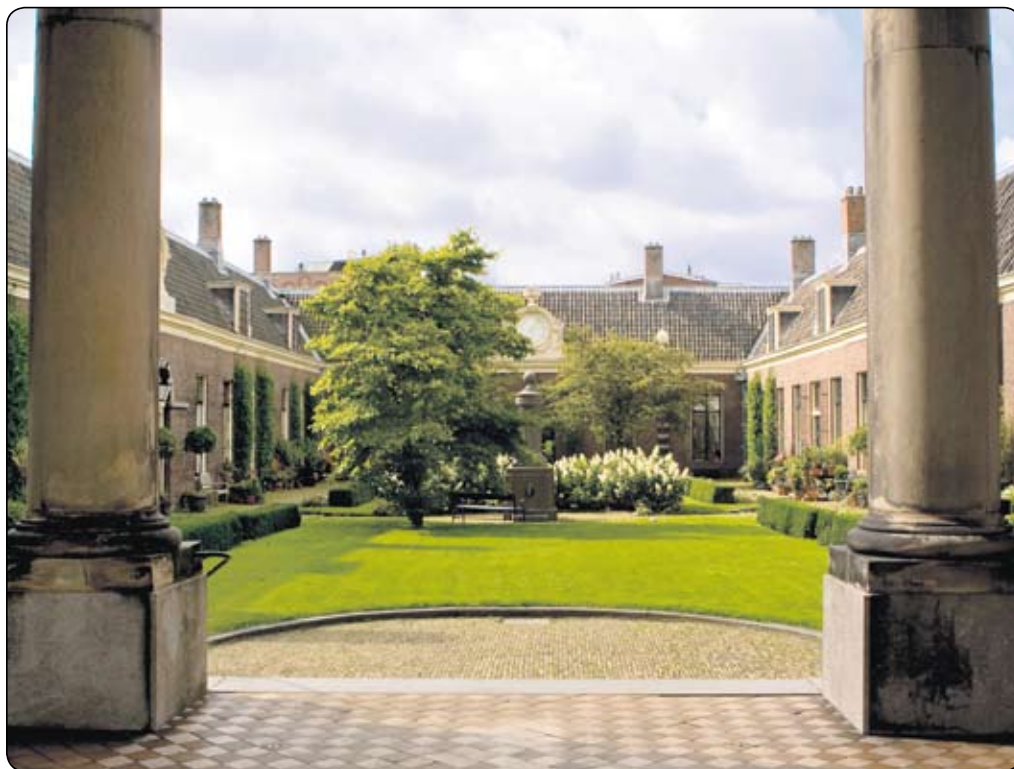
Hofjesgids een lust voor het oog

Handzaam, prettig leesbaar en mooi vormgegeven is de wandelgids 'Langs Haarlemse Hofjes', een uitgave van de stichting Haarlemse Hofjes die in december 2008 ten doop werd gehouden in de mooie regentenkamer van het hofje van Codde & Van Beresteyn.

In de mooie regentenkamer van het hofje Codde en Van Beresteyn kreeg wethouder Monumentenbehoud Jan Nieuwenburg afgelopen donderdag uit handen van Margreet Pop, lid van de stichting, het eerste exemplaar. „Voor toeristen is het verrassend wat er achter deuren en poorten schuilgaat. De uitdaging voor Haarlem is om dat voor het voetlicht te brengen. Dit boekje is daar een goed voorbeeld van,” sprak Jan Nieuwenburg.

Een lust voor het oog, vatte Margreet Pop samen. De wandelgids, degelijk vormgegeven door Joke Slootheer en van schitterende foto's voorzien door Cas Poldermans, was voor de feestdagen

Langs Haarlemse Hofjes, Uitgave van de Stichting Haarlemse Hofjes; 2008/2009, € 7,-

• Het Teylers Hofje

Foto's: Cas Poldermans

voor een feestprijs te koop bij het Historisch Museum en de boekhandels De Vries en Vernout. De eerste druk van duizend is weggevlogen, de tweede druk is met € 7 nog steeds een prikkie. Wie weet draagt deze uitgave een steentje bij aan de lobby, in het voorjaar gestart

door PvdA-raadslid Moussa Aynan, om de Haarlemse Hofjes op de UNESCO-erfgoedlijst geplaatst te krijgen.

Lang gewacht, toch gekomen. Het eerste (winter)nummer in een monumentaal jaar. De start van Haarlem Monumentaal 2009 ging gepaard met het toewijzen van maar liefst zevenhonderd nieuwe monumenten. Over drie jaar is Haarlem hopelijk evenzoveel opgeknapt, en van een monumentenschild voorziene, monumentjes rijker. Huizen, maar ook wijkjes zoals in de Pladellastraat in Haarlem-Oost, kerken en begraafplaatsen. In samenwerking met de gemeente Haarlem en City Marketing Haarlem ruimt de Haarlemse Hofjeskrant een pagina in voor oude en nieuwe monumenten. U krijgt ook de kans zelf actie te ondernemen door mee te doen aan de rubriek 'Zicht op een gevelsteen'. In dit nummer wordt u hopelijk verrast door veel hofjesmoois en onverwachte inkijkjes. De hofjesbewoners vragen mij steevast: in welk hofje woont u? En dat moet ik zeggen: helaas...

Hoffelijke groet,

Willem Brand

Beremooi Beresteyns wapen

Foto: Louis Mathijssen

Het glas in loodraampje, vervaardigd door atelier Bogtman, dat het oude en het nieuwe hofje van Beresteyn & Codde voorstelt, heeft zo'n dertig jaar geleden de hal van een kantoor aan het Stations-

plein gesierd. Hier stond ooit het oorspronkelijke hofje. Na een lange periode van opslag is het overgedragen aan de regenten van de hofjes die het nu in één van de gemeenschappelijke ruimten hebben opgesteld.

'Vervolg' Hofjesmenu

Het hoofdgerecht van het eerste hofjesmenu, twee maanden lang op de kaart bij het Wapen van Kennemerland, was naar de smaak van historica Helga Danner niet middeleeuws genoeg. Helga pakte de kookhandschoen op en nodigde de Hofjeskrant bij haar thuis uit.

„Ik begrijp niet waarom kok Edwin Takens dit niet aandurfde,” zei ze toen ze de Sarcener ragout op tafel zette. „Ik denk dat het zo genoemd wordt vanwege de kleur, het 14de eeuwse Italiaanse gerecht was een vrij populair recept, het had zijn varianten in Duitsland en Frankrijk.” De Hofjeskrant was Helga Danner, doctorandus in de middeleeuwse geschiedenis en liefhebster van middeleeuws koken, op het spoor gekomen omdat zij bij het 400-jarig bestaan van het Frans Loenenhofje een middeleeuws feestmaal had bereid.

Gast Maarten Poldermans, regent van het Frans Loenenhofje, genoot net als de redactie van de heerlijke "Del brodo Sarcenico". Een gerecht van gebraden kip, kippenlevertjes, pruimen, dadels, krenten, amandelen, witte wijn en appelciderazijn. Met als specerijen kaneel, gemberpoeder en nootmuskaat. Het enige niet-middeleeuwse was de roomboter in plaats van de reuzel. Het recept komt uit het boek 'Van soeter

cokone' van Johanna Maria van Winter.

Met een restje, bewaard in de vriezer, toog de Hofjeskrant twee dagen later naar kok Takens. „Dit is precies wat ik ook de eerste keer heb gemaakt. Ik wilde er mijn eigen interpretatie aan geven, minder zoet en met meer uitstraling.” Of een nieuw Hofjesmenu voor herhaling vatbaar is? Takens: „Zeker, ik verkocht per avond gemiddeld twee menu's en de reacties waren positief.”

Dwars op de Palmgracht: het Raepenhofje

Waren de rapen gaar toen bleek dat de kavel te klein was om de noodzakelijke U-vorm te maken? Loop je vanuit de poort van het voorhuis, dat dwars op de gracht staat, de tuin in, dan lijkt alsof het Bossche hofje bij het L-vormige Rapenhofje hoort. Twee voor de prijs van één: typisch Amsterdams, toch?

De twee hofjes, qua goothoogte gelukkig gelijk, waren eeuwenlang tachtig keurig van elkaar gescheiden – het Bossche hofje heeft ook een eigen poort – door eerst een schutting en later een heg. Nu de secreten, de waterpomp en het bleekveld allang niet meer in gebruik zijn, is de tuin voor het oog gemeenschappelijk. Met een terras op de plek waar de waterput nog steeds staat. Bijzonder aan het Raepenhofje, in 1648 gebouwd met het geërfde kapitaal van zijn vader, door stadsthesaurier Pieter Raep, is dat de woningen op een aantal moderne voorzieningen na, nagenoeg nog authentiek zijn. Zo werden halverwege de vorige eeuw de bedsteden omgetoverd tot toiletten en werden er keukenblokken aangebracht. De decennia daarna werden er met veel passen en meten diverse douches gebouwd en de keukentjes vernieuwd.

Het is bijna niet voor te stellen dat de bovenwoninkjes eeuwenlang werden bewoond door 'oude vrijsters'. De houten trappen hebben een hellingsgraad waar je als beginnend abseiler u tegen zegt. Voor leuningen blijkbaar te krap maar gelukkig wel voorzien van een touw. Niet geheel onlogisch om hier jonge vrouwen, in meerderheid studentes, te huisvesten. De tijd van preuven in de vorm van zes pond duvenkater en vijftiengint manden turf is allang voorbij. „Het onderhoud van het monument is een kostbare gelegenheid. Twintig jaar geleden werd daarom nog overwogen om het voor 1 gulden aan de gemeente verkopen. Gelukkig is dat niet

Foto's: Rogier ten Hacken

gebeurd. Het hof staat de familie zo na. We doen er alles het in stand te houden zoals het ooit is opgezet,” vertelt regent Mariëtte Zoetmulder, nazaat in de vrouwelijke lijn van Annetje Raep, de zuster van stichter Pieter.

De belangrijkste verandering werd rond 1900 doorgevoerd door de toenmalige regent, Herman Heshuysen. Deze

• *Mariëtte Zoetmulder, de huidige bestuursvoorzitter van de stichting Het Raepenhofje met dochter Patricia*

adjunct-archivaris te Haarlem, verknocht aan de historie, toverde één van de woninkjes in het poortgebouw om tot een 17de eeuwse stijkkamer. In de regentenkamer, met daarin ook een marmeren zuilenschouw die Heshuysen op de kop tikte in een Haarlemse kroeg, is er jaarlijks een avond met bestuur, bewoonsters en oud-bewoonsters. Drukbezocht want de vrouwen hebben er met veel plezier gewoond. En Pieter Raep, wiens beeltenis aan de muur hangt, zag dat het goed was.

Muijs sinds 1887
KANTOOR & KADO
... al meer dan 120 jaar een begrip in Haarlem en omstreken. Met een breed assortiment artikelen voor kantoor, school en thuis.

Blue Square slanke damestas
met drie vakken.
Leverbaar in drie kleuren.

Blue Square lederen damestas
met twee vakken en parapluhouder aan buitenzijde.
Leverbaar in zeven kleuren.

Geopend op maandag t/m vrijdag van 9.00 - 18.00 uur en zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
U kunt ons vinden op:
Gedempte Oude Gracht 108, Haarlem
Tel: 023 5315513, Fax: 023 5328425,
info@muyskantoor.nl

Uw partner voor volledig VvE beheer Stichting ACB

• Houtplein 8 • Haarlem •
• 023-5344390 •
• www.acb-stichting.nl •

Helikoptertje vliegen in omgekeerd schip

Het huidige hoofdgebouw, deel van een voormalig 15de eeuws klooster, met het erf erachter diende in de 18de eeuw als timmerwerf van Nicolaas Tijsterman. Hij werd de eerste regent van het Remonstrantse hofje nadat hij in 1774 in opdracht van Isabelle van Leeuwaarden het hoofdgebouw had opgeknapt en op zijn erf vijf hofjeswoningen had gebouwd.

Tijsterman was een remonstrant en een bekende van Isabelle van Leeuwaarden. Zij voerde het testament van haar overleden broer uit. Daarin was bepaald dat er een bedrag van 25.000 gulden geschonken zou worden aan het hofje De Bakenesserkamer, op voorwaarde dat dan voortaan één van de drie regenten een remonstrant zou zijn. Maar het stadsbestuur, dat daar toestemming voor moest geven, ging niet akkoord. In die tijd werden remonstranten door de overheid slechts gedoogd. Zij waren immers in 1619 uit de synode gezet.

Isabelle heeft toen het legaat gebruikt om het Remonstrants Hofje te stichten. Het klooster was toen in gebruik als timmerwerf van Tijsterman. Vandaag de dag staat het hofje ook bekend als het Ursula hofje, omdat het op voormalig grondgebied van het Ursuline klooster staat. De zusters Ursulinen, of de zusters van het convent van de 11000 maagden, behoorden tot de 3° orde der Franciscanen, die niet de allerstrengste regelen der orde van St. Franciscus van Assisi in acht behoefden te nemen. Opvallend aan de 'zusterwoningen' is dat ze nog een verdieping onder de goot hebben. Dat komt niet veel voor bij hofjeshuizen. Het laatste huisje in het hofje, huisje g, is volgens regent Jan Saveur een fantasietje van Tijsterman. „Het moest voornaamheid uitstralen en wordt door de bewoners Klein

Drakensteyn genoemd.” Ruim tweehonderd jaar later is er in het hofje plek voor zes vrouwen én een man. Suzanne Koeman kwam in 1981 te wonen in de 'kamer' op de begane grond die in vroeger eeuwen een oude kloostergang met bogen was. Nu bewoont ze op de eerste

[advertentie]

Foto: Rogier ten Hacken

verdieping de oude kapel, waarvan het deel aan de straatkant als regentenkamer diende, en is haar oude kamer tijdens de renovatie omgebouwd tot regentenkamer. Jan Saveur: „De huidige regentenkamer met het kleine deurtje oogt door de gewelven enigszins als een grot, zij het wel één met bekoring. De kamer is niet, zoals de oude regentenkamer, en zoals veel regentenkamers, voorzien van deftig tengelbehang of fraaie betimmering. Dat past ook niet onder de gewelven.” Tijdens de verbouwing die van 1988 tot 1990 duurde, kwam achter het behang een oud regentebord tevoorschijn. Aan de laatste datum te zien, is dat bord in het jaar 1855 uit beeld verdwenen. „Het was half geblakerd omdat het tegen de schoorsteen zat,” vertelt mevrouw Roetering, één van de bewoners. Een andere petit histoire is die van het bellenbord, die tot 1988 bij de

opzichteres in huis hing. Voelde een bewoonster zich onwel, dan trok zij aan een koordje dat in de buurt van haar bed hing. Hopen dat de opzichteres thuis was en polshoogtekam nemen. Bijzonder is ook het zolderappartement. Door de vele hoge 'spanten' van de kap waan je je er in een omgekeerd schip.

Het is bereikbaar via de trap die naar de klokkentoren van de kapel leidde, het hout van de treden is in de loop der eeuwen als versteend geworden. Tijdens de renovatie, weet bewoner Jeroen de Vries, is ook de boog losgemaakt en zijn verschillende balkdelen vernieuwd. Het 'omgekeerde schip' is vanaf de vloer maar liefst 7 meter 65 centimeter hoog tot aan de nok. De hoogte heeft voor Jeroen ook een voordeel. Het is hoog genoeg om ter ontspanning af en toe een elektronisch bestuurbare helikopter rond te laten vliegen.

[advertorial]

Ouderwetse schoonmaakkriebels

Je hoort de merel buiten fluiten, er waait een licht fris briesje naar binnen en er glippen warme zonnestralen door het open raam. Dan denk je: Jo, vandaag is zo'n dag! U voelt 'm toch wel. De lente dient zich aan en moeder de vrouw heeft plots de voorjaarskriebels. Het begin van een heuse schoonmaakstorm, in de volksmond beter bekend als de grote schoonmaak.

Wie op de ouderwetse manier huis wil houden, kan het beste grijpen naar de groene zeep waar grootmoeder de vloer mee boende. En niet alleen de vloer! De beste groene zeep is de alkali-vrije zeep, natuurlijk verkrijgbaar bij drogisterij Van der Pijge. Goed voor steen, marmer en hout en zelfs de leren bank. En.. laat geen strepen na.

Eenmaal in de juiste schoonmaaksfeer pak je met frisse zin de antiek wrijfwas, gemaakt van bijenwas met terpentijn. Een ander, eveneens natuurlijk product, is de uit hout van palmbomen ge-

maakte zelfglanswas. Daar knapt uw vloer van hout, marmer of linoleum zienderogen van op.

Natuurlijk mogen ook de meubels niet worden vergeten. Hoor ze smachten naar een heerlijke meubelolie. Ook helemaal goed voor de antieke meubelstukken in regentenkamers.

En als dan de ragebol ook nog uit de kast is gehaald, alles gesopt en ingewreven, dan is het huis zomerklaar. En drinkt moeder de vrouw opgeruimd en een tikkeltje opgelucht een kopje hofjeste. En denkt ze met weemoed terug aan grootmoeder.

Het geheim van hofjes

Wat maakt het wonen in een hofje zo bijzonder? Waarom melden zoveel kandidaten zich aan voor een hofjeswoning? Welk geheim ligt er achter de hofjespoorten? Bij drie bewoners tracht ik een antwoord op die vraag te vinden.

Toen Rie een dagje ouder werd, wilde ze kleiner gaan wonen, maar niet op een flatje vierhoog achter. Op het moment dat ze tot haar verrassing in aanmerking kwam voor een hofjeswoning, sloeg de twijfel toe. Zou zo'n kleine woongemeenschap niet te benauwend zijn? Maar bij haar eerste kennismaking werd ze warm ontvangen en ontmoette er een hechte bewonersgemeenschap. "Je moet als je hier komt wonen een zekere sociale instelling hebben. Je kunt je niet afzonderen als een kluisenaar. Maar je privacy kun je zelf voldoende waarborgen. Ik zeg altijd: de sociale betrokkenheid eindigt, waar de nieuwsgierigheid begint."

Joke had het nooit breed gehad en had het niet voor mogelijk gehouden dat ze ooit in een huisje met een tuin zou komen te wonen. Werken in de tuin is haar grote hobby. "Ik zorg voor mijn eigen kleine stukje en help hier en daar mee met de bloembakken. In een hofje kun je helemaal jezelf zijn, maar je bent er nooit alleen. Ik hoop hier door burenhulp en eventueel met thuiszorg langer op mezelf te kunnen blijven wonen."

Door omstandigheden gedwongen moest Carla haar tijdelijke woning verlaten. Ze stond bijna op straat. Via vrienden kwam wonen in een hofje in beeld. "Als je van een hofje wilt genieten, moet je je niet afsluiten van de andere bewoners. Met begrip voor de ander en af en toe iets aardigs voor elkaar doen, kom je een eind," vindt Carla, die met beperkte middelen van haar piepkleine woning een designstudio heeft gemaakt. Haar van vrienden gekregen en op markten gekochte meubels knapt ze zelf met veel smaak op. Na een dagje weg te zijn geweest, voelt ze zich in haar huisje steeds weer de koning te rijk.

Het is voorbarig om hieruit conclusies te trekken. Wat Rie, Joke en Carla gemeen hebben, is hun positieve levensinstelling en hun aandacht voor de ander. Hofjes werden in de 16de en 17de eeuw gesticht met het oogmerk om ouderen een beschutte plaats in de samenleving te bieden. Nu, vierhonderd jaar verder ervaren ouderen het wonen in een hofje nog steeds als een veilige en bijdetijdse woonvorm, die hun zelfstandigheid zolang mogelijk waarborgt.

*Iesje Vermeulen-Haanappel,
regentes van het Frans Loenenhofje en
het hofje Codde & Van Beresteyn*

De winterprunus brengt sprankeling

Elke morgen als Elisabeth van der Lek de gordijnen van haar hofjeshuis heeft geopend, groet zij Gijsbrecht en Adelheid. „De muren zijn oud en bezadigd, die bomen brengen leven en sprankeling. Ze zijn voor mij een mooi symbool voor mogelijke wederopbloei. De winterprunus bloeit namelijk in de winter voor mensen die in de winter van hun leven zijn.”

„Ik geloof in dat ritueel, alles is beziel. Die bomen zijn een deel van mij geworden. Op een gegeven moment zag ik dat Gijsbrecht, waar ik vanuit mijn raam het eerst op uitkijk, veel groter was dan Adelheid. Die energie wordt overgebracht en ervaren,” zegt ze in haar woonkamer met uitzicht op de tuin. Tenger is de vrouw die in 1997 een klap te verwerken kreeg, die je eigenlijk nooit te boven komt: het verlies van je kind.

Op de laatste dag van haar verblijf in Venezuela wilde Karin per vliegtuigje nog een laatste bezoek aan een eiland brengen. Van haar, haar vriend Mike, nog een Duitse passagier en de piloot is nooit meer iets vernomen. Ook haar dagboeken zijn nooit

ergens opgedoken. Pas kort geleden las Elisabeth in het dagboek die haar dochter als puber bijhield. „Haar observaties zijn scherp. Heb je kinderen? Pubers voelen zich niet begrepen. Knuffel je wel 's met je dochter?”

Na ruim veertig jaar was haar huwelijk met een kunstschilder niet meer in balans. „Ik zag hem als genie, zette 'm op een voetstuk.” Na een aantal afwijzingen kreeg ze een plekje in het Wijnberghofje en verhuisde ze naar een stad met historie. Een stad die in haar ogen bespeelbaar is. „Haarlem kun je aan, 't is geen Amsterdam. Ik heb me hier ondergedompeld in workshops en cursussen.” Schilderen bleek haar ding. „Ik had behoefte om me te uiten, schoonheid te zien en vast te leggen. Ik weet nog dat ik begon met roosjes te tekenen. Schilderen is een zelftocht.”

„Wil je het huis zien?” Beneden is een bedsteekast, die na de renovatie in 2005 van een keukentje in een kast veranderde. Alles in het grootste huis van het hele hofje staat in het teken van schilderen. 't Hangt overal vol schilderijen, in de woon- en slaapkamer en op zolder waar ze een galerietje heeft ingericht. Beneden liggen kwasten op het bureau en voor het raam staat een ezel. Schilderen heeft haar geholpen. Onbewust komen beelden boven die met haar dochter, met wie ze zoveel deelde, te maken hebben.

„Ze was iemand die veel liefde in zich had. Ik ben ook niet meer bang voor de dood. Ik weet dat zij daar boven op me wacht.”

Elisabeth is heilig van overtuigd dat alles met alles verbonden is en leerde dat elk mens helend vermogen heeft. Een imaginatiecursus gaf haar het zetje. „Als je praat benader je de dingen teveel vanuit het mentale. Het gaat om het gevoel,” zegt ze en laat een vijftal houtskooltekeningen zien.

Vijf stadia van verdriet. Vier beelden van een verstarde vrouw met een bloedend hart en een verloren dochter liggend en tweespalt veroorzakend in de moederbuik. In het vijfde beeld komt de vrouw in beweging.

Haar intense schilderijen zijn te zien tijdens de Vijfhoekkunstroute in het weekend van 16 en 17 mei. Dan hangt haar werk in de hal van het Wijnberghofje.

[advertorial]

Aan de wandel rond molen De Adriaan

Na het succesvolle hofjesarrangement dendert de Gilde Haarlem-trein voort met een nieuw culinair wandeluitje in samenwerking met lunchcafé In den Swarten Hondt.

In den Swarten Hondt is een bijzondere horecagelegenheid op een unieke plek bij de Melkbrug. Stichting De Linde, die in de regio woonbegeleiding biedt aan honderd huishoudens, biedt overdag mensen met een lichte handicap een niet alledaagse dagbesteding aan. Een groep van vijf cliënten werkt onder begeleiding van een professionele kok en een groepsleider in het lunchcafé. Directeur Tjeerd de Jong: „Samen de zaak runnen geeft iedereen enorm veel voldoening.”

Stichting De Linde zoekt aansluiting met Gilde Haarlem om op een niet-commerciële

manier reuring te brengen in het lunchcafé. Zo is vorig jaar de samenwerking gestart met een historische vaartocht die gelijk insloeg als een bom. Ook het hierop volgende hofjesarrangement had over belangstelling weinig te klagen. Nu is samenwerking gezocht met molen De Adriaan. Iedere zaterdag-morgen om 10.30 is de start bij De Adriaan aan de Papentorenvest! Na een uitgebreide rondleiding in de molen volgt een stadswandeling die, zoals inmiddels gebruikelijk, wordt afgesloten met een tweegang lunch.

Overigens is het hofjesarrangement voor groepen - in-

dien er vraag naar is - nog steeds mogelijk. De kosten van beide arrangementen zijn € 17,50 per persoon. Ook op aanvraag mogelijk bijvoorbeeld voor een zussen- of vriendinnendag of verjaardag. Vanaf april staat ook weer de historische rondvaart op het programma.

Aanmelden alle arrangementen bij Gilde Haarlem op werkdagen tussen 9 - 10 u en 18 - 19.30 u tel 06 - 164 10 803 of per e-mail gildewandelingen@gmail.com

Zie ook: www.gildehaarlem.nl of www.swartenhondt.nl of 023 - 540 03 23

Zorgadviseur geeft bewoners rust

„Het geeft rust dat er een deskundig iemand is die weet hoe de zaken ervoor staan,” meent Lia van Dullemen, die samen met man Kees van Dullemen in het Johannes Enschedéhofje woont. Die ‘iemand’ is Anja Ahling, zorgadviseur van stichting Sint Jacob.

„Een aantal jaren terug had mijn vrouw acuut hulp nodig. Een broeder heeft toen eerst een uur een vragenlijst ingevuld. 't Is allemaal zo verregeld. Het is prettig dat Anja op de hoogte is en de weg binnen de zorg weet,” beaamt Kees van Dullemen. Met Anja hebben ze een intakegesprek gehad, zij heeft de gegevens en kan indien nodig doorverwijzen naar bijvoorbeeld de Jacob Buurtzorg of de wijkziekenboeg. Of, indien een langdurige opname nodig is, als schakel fungeren tussen de familie en een verzorgingshuis.

„Iedereen wil zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen, ik kan hulp bieden en mensen in contact brengen met de juiste instanties. Ook kan ik bemiddelen bij aanpassingen in huis die verder gaan dan handgrepen bij douche of toilet zoals een bredere deur, geen drempels meer in huis of een elektrische lift. Als er zorghulp ingeschakeld moet worden, kan dat voor de klanten sneller gaan,” vertelt Anja. Zij niet alleen op de hoogte van de situatie van hofjesbewoners, hoe ze verzekerd zijn en wat hun medische voorgeschiedenis is, ook heeft zij regel-

• Lia en Kees van Dullemen in het Johannes Enschedéhofje

matig contact met de beheerder van het hofje of direct met de regent(en).

Laatst werd zorgadviseur Anja gebeld door een regent met de vraag of zij bij een mevrouw langs wilde gaan. „Die vrouw wilde dolgraag opgenomen worden in een verzorgingshuis, maar kreeg geen indicatie van het CIZ. Ze vonden haar daar te goed, ze kon zichzelf redden en zelf boodschappen doen. Maar ik vond dat ze in een sociaal isolement zat. Ze heeft afleiding nodig. Ik heb dagopvang geregeld, ze kan nu één dag per week naar één van onze acht huizen. Ze wordt met de OV-taxi gehaald en weer thuis gebracht. Die dame geniet.”

Een hofjesbewoner die erg ziek is geweest of uit het ziekenhuis komt en het alleen, ook met thuiszorg, nog niet thuis redt, kan zes weken in een verzorgingshuis terecht. „Daar zijn altijd plaatsen beschikbaar, zo'n opname kan met zes weken worden verlengd.

Als het echt niet meer gaat, verwijs ik door naar de wijkziekenboeg en dat kan soms uitlopen op een langdurige opname in één van onze acht huizen. Iemand hoeft niet persé naar een huis van stichting Jacob, hij of zij kan natuurlijk ook naar een verzorgingshuis van een andere stichting.”

HOFDAME VERTELT

De ketting

Van de week viel opeens het kwartje. Bij mij thuis hangen namelijk mijn reservesleutels. Niks vreemd mee, maar aan een grote raar verbogen paperclip zit een kaartje waarop mijn naam staat. Zo af en toe als mijn oog er half op viel, beekroop mij een kriebel. U kent dat misschien wel. Aan een ding kleef een betekenis, maar je hebt die verdrongen. Tot het van de week bovenkwam.

Vanuit het niets wist ik het opeens weer. Dat kaartje was ooit voor de ketting. De ketting die, toen ik hier pas kwam wonen altijd precies om tien uur 's avonds op de deur werd gedaan en er 's morgens precies om zeven uur weer vanaf werd gehaald. Ik weet nog dat ik het vreselijk vond. Maar ja, als je op een hofje gaat wonen weet je, dat je je aan bepaalde regels moet houden.

Zo mocht je toen 's avonds na tien uur wel thuiskomen maar dan moest je vóór je wegging een kaartje met je naam erop aan die ketting hangen, zodat men wist dat de deur om tien uur niet afgesloten moest worden. en als je thuis kwam moest je vooral niet vergeten zelf de ketting weer op de deur te doen. Vandaar dat kaartje aan zo'n raar verbogen paperclip. Eén poot van die paperclip paste dan precies in één van de schakels van die oude koperen ketting. En vergat niet voor je wegging je kaartje eraan te hangen, want dan had je als je thuis kwam een groot probleem. Gelukkig is dat alles lang verleden tijd.

Alles werd toen geregeld door één van onze bewoonsters, die na het vertrek van de laatste opzichteres zichzelf tot 'hoofdkip' had benoemd en de touwtjes stevig in handen hield. Alles gebeurde dus precies op tijd.

Sommigen van ons, mij is dat nooit gelukt, wisten met welk kunstje je de ketting er van buiten af kon schuiven. Ze heeft dat nooit ontdekt.

Bij het ouder worden begon ze steeds meer dingen te vergeten, en daarbij verdween ook het besef van de juiste tijd. Met als gevolg dat zij de ketting of helemaal niet meer op de deur deed of, en dat gebeurde helaas veel vaker, al aan het begin van de avond zodat niemand er meer in kon.

Heel langzaam met vooral wat druk vanuit de regenten, want voor deze heren had ze een heilig ontzag, is ze opgehouden met het afsluiten van de deur. En van een strenge mevrouw die overal op lette, veranderde ze in een lieve, vriendelijke vrouw. Nu kan eindelijk ook dat kaartje weg, of zou ik het als aandenken toch nog even laten hangen..

Opgelucht ruimde Susanna de laatste verhuisdoos leeg, vouwde deze op en legde hem op de stapel in het halletje. De deur naar buiten kon nog net open. Voor de spiegel bracht ze haar rode krullenbos in orde. Ze was tevreden met wat ze zag. Ze maakte water heet en zette een glas kruidenthee en ging in de leunstoel bij het raam zitten. Tevreden keek ze door het raam keek ze uit over de binnentuin in de richting van de poort. Het was haar gelukt de regenten er van te overtuigen, dat ze een uitstekende aanwinst voor het hofje zou zijn. De regenten bleken gevoelig voor haar charme. 'Ik tel nog mee', had ze opgewonden gedacht. Gelukkig waren de mannen niet te diep op haar voorgeschiedenis in gegaan. Stel je voor. Wonen in een hofje had haar altijd aangetrokken, maar de regel dat er geen mannen mochten logeren, had haar weerhouden een poging te wagen. Een leven zonder mannen vond ze zo saai. Maar ja, toen ze weg moest uit haar vorige woonplaats was dit toch wel een uitkomst. Ze kreeg zin in een afspraak. Wie zou ze bellen?

Op dat moment rinkelde haar telefoon. Ze nam op.

'Met Susanna.'

'Met Egbert, ken je me nog?'

'Natuurlijk.'

Wat een verrassing. Ze hadden elkaar kort geleden ontmoet en het had tussen hen stevig geklikt. Tot een afspraak was het niet gekomen. Egbert nodigde haar nu uit voor een etentje. Daar had ze wel oren naar.

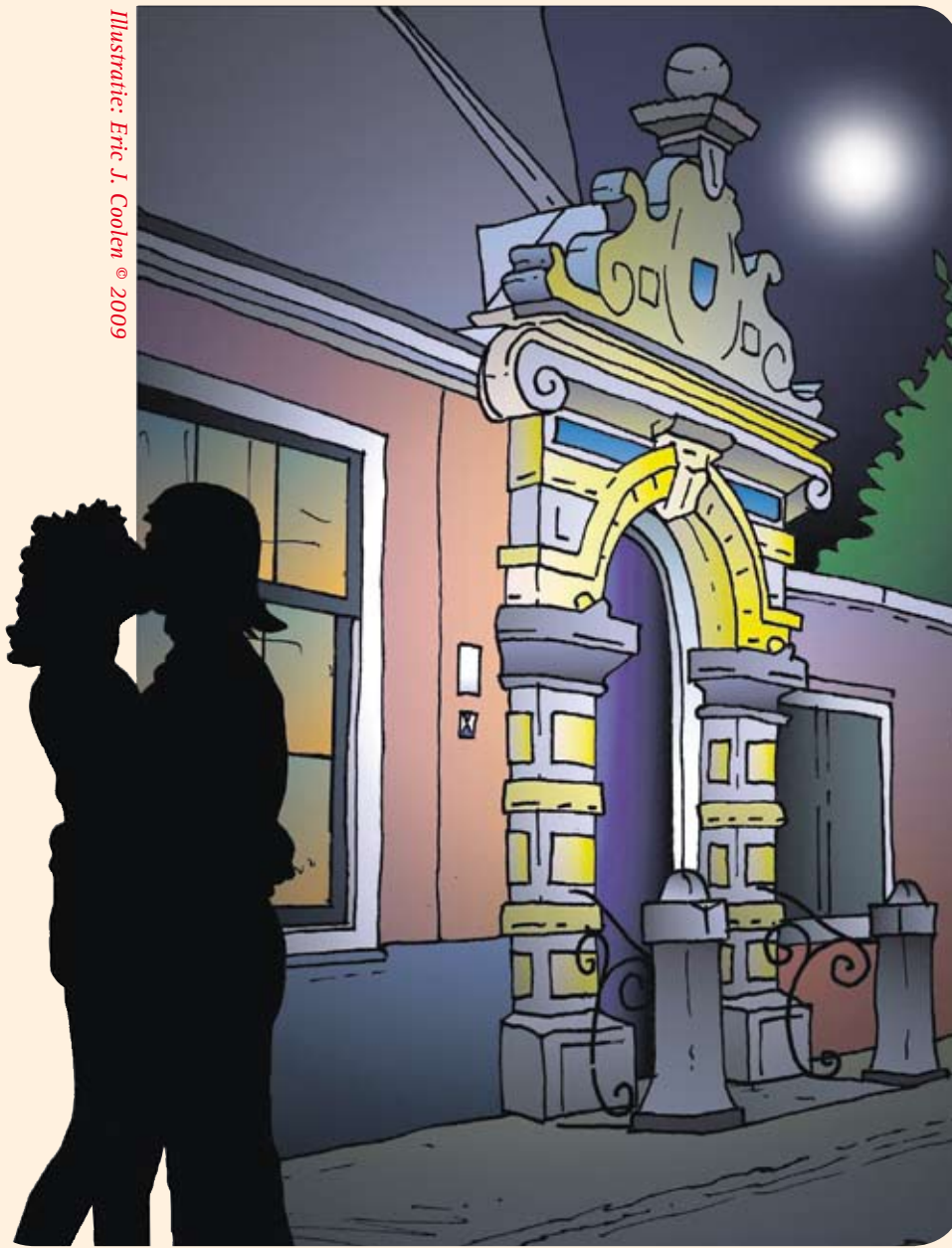
'Maar kan dat wel? Jij en ik samen?'

'Eigenlijk niet.'

Die avond kwam ze in de gloria thuis. Egbert ging niet mee naar binnen: 'We moeten voorzichtig zijn'. Dat begreep

Een hofse liefde

Illustratie: Eric J. Coolen © 2009

ze logeert bij me. 'Aangenaam kennis met u te maken', antwoordde de buurvrouw. Egbert mompelde wat, en de buurvrouw liep door. Susanna kneep in Egberts hand en grinnikte: 'Het werkt, schatje.' 'God zij dank', zuchtte hij. Die nacht vierde ze een feestje. Egbert verdween vroeg in de morgen, en Susanna soesde de ochtend door.

Egbert bleef nu regelmatig slapen, tot beider genoegen. Af en toe kwam hij ook onverwachts 's avonds laat na een vergadering aanwippen, en gaf haar een roos die hij van een struik uit de tuin geplukt had. Wanneer ze elkaar tegen kwamen buiten hun afspraakjes om, gaf dat een extra tintje aan hun ontmoetingen, want zij wisten wat die anderen niet wisten. Toen buurvrouw Rietveld haar een keer vroeg of ze een poes had, omdat ze 's nachts regelmatig vreemde geluiden hoorde, kostte het Susanna grote moeite een onschuldig gezicht te trekken.

Helaas kwam er een kink in de kabel. Het gebeurde op een maandagmorgen. Ze hadden zich verslapen. Egbert graaide zijn kleren bij elkaar, werkte een halve boterham naar binnen, nam een paar slokken thee en schoot de deur uit. Susanna zwaaide hem na, maar verbleekte toe ze hem zag weglopen. Ze riep hem sissend na: 'Mirjam!'. Hij draaide zich om. Ze wees naar haar hoofd. Egbert voelde aan zijn hoofd, en schrok, pruik vergeten. Hij haastte zich terug. Op dat moment stapte Mevrouw Werkhoven naar buiten, verschrok en riep: 'Mijnheer van Binningen wat doet u hier, in vrouwenkleren?' Egbert verstijfde. Wanhopig keek hij naar Susanna, die snel haar deur sloot. Mevrouw Werkhoven had echter de blik gezien en de situatie begrepen.

De volgende dag stond er een smakelijk stukje in de krant met als kop:

Regent van Binningen betrapt op verhouding met hofjesdame.

Susanna moest het hofje verlaten. Egbert legde zijn functie neer. Hun verhouding bloeide dood. Zonder hofje bleek deze niet spannend genoeg meer.

• door Nico van den Raad

Vertelpaviljoen met de Blauwe Kom

Verhalen en niet geld laten de wereld draaien, de wereld van de verbeelding.. De Blauwe Kom, een initiatief van Maya Plas en Nico van den Raad, organiseert op 23 mei in een aantal Haarlemse hofjes het tweede Verhalenfestival.

Ze draaien deze winter al warm met het Vertelpaviljoen, dat in de herfst terugkomt. Het aardige van het Vertel-

paviljoen, dat gratis toegankelijk is, is dat het ook een podium biedt aan beginnende vertellers. Na twee middagen in januari en februari komt het Vertelpaviljoen in het Frans Loenenhofje terug op 25 oktober, 29 november en 27 december.

Tijd: 14.30 tot 16.30 uur (zaal open: 14.00 uur). Info via 023 - 557 50 20 of via mail deblauwekom@planet.nl

Susanna, maar het zinde haar niet. Vanaf dat moment ontmoetten ze elkaar regelmatig, maar dat Egbert niet mocht blijven slapen bleef haar dwars zitten, ook haar bed moest geuren naar liefde. Uiteindelijk verzong ze een list. Egbert sputterde tegen, maar omdat hij het wel een spannend idee vond, stemde hij toe. Op een avond voerde ze het plan uit. Na een etentje in de stad liepen ze naar het hofje. Net toen ze door de poort naar binnen wilde stappen kwam buurvrouw Rietveld naar buiten. Ze begroette hen hartelijk: 'Goedenavond dames.' Susanna groette terug en stelde Egbert voor: 'Buurvrouw, dit is Mirjam, een vriendin,

• HET TEYLERS HOFJE

Winter in
de hofjes

• HOFJE VAN BAKENES

• VROUWE- EN ANTONIE GASTHUYNS

Mooi genoeg van zichzelf

Een week voor haar verjaardag neemt Greetje van Stek alvast een voor-schot op haar verjaren. In de regentenkamer van het hof van Oorschot viert ze ook meteen haar 40-jarig jubileum als schilder.

„Wat ik zo knap aan haar vind, is dat het elke dag is alsof ze opnieuw begint,” zegt dochter Ankie. Aan de basis van die schilderskeus stond een stel nare gebeurtenissen. Sterfgevallen die haar leven op z'n kop zette en noopten tot verwerking met kwast en verf. De eerste jaren blijft ze qua onderwerp dicht bij huis. Een familiefoto, tante Bets, zoon Maarten tussen een groep toeristen. Maar ook een impressie van de overstroming in 1953 die zij in Dordrecht meemaakt.

„Ik was in verwachting van mijn dochter. We zaten thuis op de trap. Er brak steeds een dijk door, 't water stond bij ons in huis zestig centimeter hoog.” Opvallend detail in het schilderij: een afbeelding van Monet van een stelletje in een roeiboot. In Gelderland woont Greetje buiten en neemt haar natuur-ik

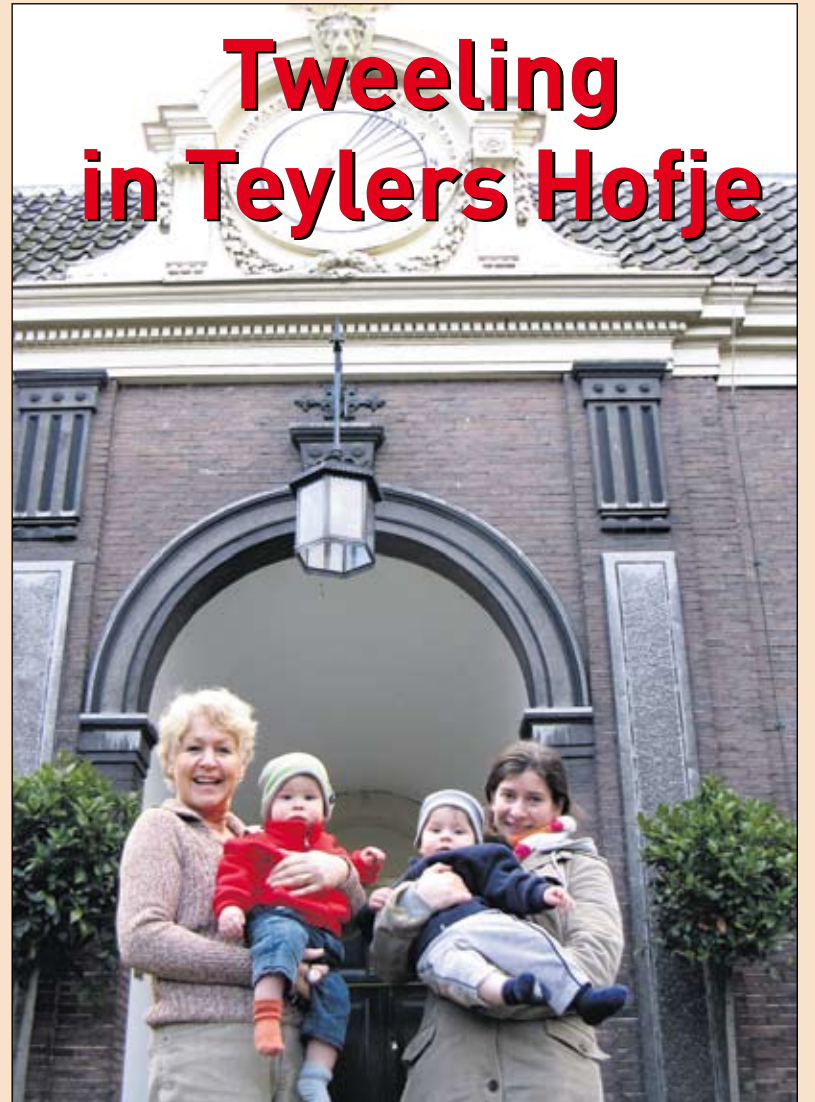
schoonheid in rust waar. Of rust in schoonheid. Als in 1981 de wegen tussen Greetje en haar man scheiden slaat ze ook andere wegen in. De naïeve ondertoon gekoppeld aan haar open blik blijft.

In haar levensboek, een cadeau van haar kinderen, staat een veelzeggende zin, opgetekend uit haar mond. Schilderen en schrijven helpen vooral als je alleen bent. Uitgeschilderd is ze nooit. 't Moet stromen, vandaar ook de plaatjes die ze uitknijpt en de collageboekjes die ze daarmee al schilderend maakt. De drang naar eeuwige schoonheid en jeugd is er altijd. Nieuwe horizons lonken.

„Waarom heb je nooit het hofje geschilderd?” vraagt een vriendin op haar verjaardagsreceptie. Greetje, dol op Haarlem, woont daar immers al zestien jaar. „Dat is mooi genoeg van zichzelf,” is haar antwoord. Later zegt ze: „Ik zit er middenin, ben 'r aan ontstegen.” Haarlem ontdekte ze tijdens haar bezoeken aan haar zus. Greetje is gek op de stad en haar mooie plekje en al schilderend vindt ze elke dag opnieuw haar levenswiel uit.

Foto: Erelie van den Bogaert

• Over twee maanden is het dubbel feest, dan viert de tweeling Tycho en Hidde hun eerste verjaardag. Dan is oma Ingrid uit het Teylers Hofje zeker ook van de partij. Vandaag zit hun bezoekje er bij oma weer op en is het thuis de hoogste tijd voor een middagslaapje.

Typisch Haarlem: onze hofjeswandeltocht

Oude Groenmarkt 22 • 2011 HL Haarlem
023 5125300 • www.haarlem.com

TEYLERS HOFJE

In de bocht van het Spaarne ligt achter een imposante poort het Teylers hofje dat werd gesticht krachtens het testament van Pieter Teyler van der Hulst, en is ontworpen door dezelfde architect als van de Ovale Zaal in het Teylers Museum, Leendert Viervant. De lage huisjes staan in contrast tot het monumentale hoofdgebouw, maar het geheel oogt licht en wijds. De regentenkamer behoort tot de top honderd van mooiste historische interieurs van Nederland.

Vanaf 2008 onderhoudt en verhuurt woningcorporatie Elan Wonen het Teylers Hofje.
Tel. 023 - 515 98 59. www.elanwonen.nl

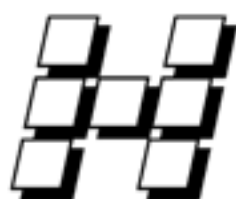
Fa. van Taarling
Sanifair installatie bureau

LOOD EN ZINKWERK
DAKBEDEKKINGEN
GAS- EN WATERINSTALLATIES
SANITAIRE INSTALLATIES
CENTRALE VERWARMING
RIOLERING

Twijnderslaan 3
2012 BG HAARLEM
Postbus 123 2100
AC HEEMSTEDÉ
Tel.: 023 528 90 14
Fax: 023 528 28 50
e-mail taarling.van@hetnet.nl

Mark Keppel
Lijstenmakerij & Galerie
Schagchelstraat 5, 2011 HW Haarlem
Tel. 023 - 5340750
info@keppellijsten.nl
www.keppellijsten.nl

t'mannetje.nl
Eindelijk weer kunnen fietsen!
Wij van t'mannetje zijn gespecialiseerd in het oplossen van uw probleem. Voor mensen die moeite hebben met fietsen, hebben wij de goede fiets. Graag nodigen wij u uit een afspraak te maken, dan kunnen we kijken wat wij voor u kunnen betekenen. Bezoek ook onze website!!!
Spaarnwouderstraat 3
2011 AA Haarlem
023-5407076
www.tmannetje.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Haarlemse Hofjeskrant

In Haarlem ligt de krant gratis voor u klaar in het stadhuis, diverse musea, het Noord-Hollands archief, en bij drogisterij Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, Jan van der Pigge koffie, thee en tabak, Douwe Egberts Koffie & Kado, HEMA-fotoshop en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Buiten Haarlem in diverse boekhandels en de bibliotheken in Heemstede en Bloemendaal. Ook in zorgcentra waaronder het Reinaldahuis, De Blinkert, De Janskliniek, Schalkweide, Schoterhof, Nieuw-Delftweide en Sint Jacob in den Hout.

Reacties: hofjeskrant@live.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn.

Oplage: 11.000
Redactie: Willem Brand
Vormgeving: Kees Reniers

Haarlem

Stilstaan bij wat is geweest, stilstaan bij al het moois dat onze voorouders voor ons hebben nagelaten, hoe kan dat beter dan nu in het themajaar "Haarlem Monumentaal 2009" aan de hand van het Haarlems architectonische erfgoed. Om die bijzondere erfenis in steen, hout en metaal te bewaren, is aandacht nodig. Niet alleen van de bewonderende bezoeker tijdens de Open Monumentendagen, maar vooral ook aandacht vanuit restauratief oogpunt door zorg en bescherming. Eén van de voornaamste maatregelen in dit monumentale jaar is de start van het aanwijzen van maar liefst 700 nieuwe monumenten: naast wooncomplexen ook kerken, bruggen en begraafplaatsen. Deskundige monumentenzorgers zullen de monumenten bezoeken en in kaart brengen. Na een aantal jaren zal worden gezien of de kwaliteit erop vooruit is gegaan en de investeringen van de gemeente zin hebben gehad. Alle betrokkenen zijn geïnformeerd over de procedure. Eigenaren kunnen hun mening geven en eventueel ook beroep aantekenen wanneer zij vinden dat hun pand geen monument zou moeten zijn. In 2011 zullen ruim tweeduizend panden voorzien zijn van een monumentenschildje aan de gevel. De bordjes maken nog eens extra duidelijk hoeveel er in de gebouwde omgeving nog te zien is over hoe onze voorvaders woonden, werkten en leefden. Samen met de 1650 rijksmonumenten wordt duidelijk dat Haarlem niet voor niets de vijfde monumentenstad van Nederland is.

Meer informatie over Haarlem Monumentaal vindt u op www.haarlem.nl

Schilderachtige kerk in bocht Zomervaart

De in 1926 in een bocht van de Zomervaart gebouwde Oosterkerk krijgt binnenkort de status van beschermd gemeentelijk monument. Het definitieve besluit valt binnen enkele weken. Het gebouw is niet helemaal oorspronkelijk meer.

“Het is een aangename kerk, vóór de verbouwing was er plek voor 754 mensen. De drie balkons hadden 254 plaatsen,” weet oud-organist Bert Feith, die in 1946 in de jeugdkapel begon te spelen en dat vijftig jaar vol hield. Het orgel, in de meeste kerken een sluitpost op de begroting, is van Zeeuwse makelij en werd in 1969 grondig gerenoveerd. De jeugdkapel is omgebouwd tot recreatieruimte waar zondags na de dienst koffie wordt gedronken en doordeweeks senioren komen om te zingen, kienen en te koersballen.

Kenmerkend voor de door Van der Steur en Posthumus Meyjes ontworpen Oosterkerk is de sobere maar wel elegante stijl. In de bouwhistorie spreekt men van zakelijkheid. Deze komt tot uitdrukking in de bakstenen tegels en de breed overstekende pannendaken. In de bouwstijl zijn invloeden te ontdekken van de Amsterdamse School. Dit is bijvoorbeeld

te zien aan de toegangsdeuren met de asymmetrische paneelverdeling en de geometrische balken op het achterbalkon. Meest in het oog vallend in de kerk is de brede spitsboognis; de gewelfvensters daarvan zijn voorzien van decoratief glas-in-lood.

De kerkhistorie 'vertelt' dat in de jaren zeventig de protestantse Oosterkerk samenging met de gereformeerde Zuidoosterkerk aan de Richard Holkade. De opbrengst

van de verkoop van de laatste kerk aan de Pinkstergemeente werd geïnvesteerd in de noodzakelijke verbouwing. „Die betonconstructie was voor die tijd ook een bijzonderheid. Het is een ellende geweest om die twee balkons te slopen. Verbouwingsarchitect Ingwersen moest autobanden op de vloer leggen, anders gingen ze er dwars doorheen,” herinnert de heer Guichelaar, die als lid van de Gereformeerde

kerk de verbouwing begeleidde.

„Je hebt wellicht meer kans dat het in deze staat behouden blijft,” is de reactie van kosteres Zannie Wiersma. Haar man Jaap, timmerman van beroep, vertelt dat de Monumentenwacht elk jaar langskomt om de staat van het gebouw te controleren. „Ze klimmen zelfs op dak om eventuele lekkages tussen het plafond en het dak te onderzoeken. Op basis van dat rapport wordt het onderhoud geregeld. We weten dat we het in dezelfde staat moeten houden waarin het nu is, dat we er geen moderne kunststukjes op los moeten laten.”

Zicht op de gevelsteen

De poort naar één van Haarlems bekendste bierbrouwerijen in de 17de eeuw heette in de volksmond de Brandenburgerpoort. Erboven is een open nis met de voorstelling van een passer in ijzerreliëf. De initialen van de maker zijn in de gevelsteen aangebracht om te laten zien dat het een kopie is.

Laat via de mail weten waar deze gevelsteen, die in 2008 werd onthuld, hangt én u maakt kans op een prijs beschikbaar gesteld door City Marketing Haarlem. Mail naar: promotie@haarlem.nl

Verliefd op het huis van Vreugde

Geen Louis XIV maar Louis Vreugde, geen Versailles-barok maar een mix van bouwstijlen. Met het asymmetrische gevelontwerp van zijn woonhuis, Spruitenbosstraat 14, won Louis Vreugde, die in zijn dagelijks bestaan les gaf in figuurlijk boetseren, de tweede prijs in de gevelwedstrijd voor huizen in het nieuwe Bosch en Vaartkwartier.

In 1903 wil de NV Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen 'Bosch en Vaart' een villawijk laten bouwen en schrijft een gevelwedstrijd uit. Hoewel het huis er in 1907 uiteindelijk stond, wordt pas in 1927 uit 28 inzendingen de winnaar aangewezen. Opvallend in Vreugdes vormgeving zijn het enorme stoepenbordes met monumentale trap, de erker en de renaissancestijl geveltop. Tegen het balkon boven de erker beeldhouwde Vreugde een zaaier, oogster en een ploeger. Aan de trap is te zien dat hij geen tijd had voor zijn eigen huis. Hij begon beneden met een bloemmotief, maar haakte na twee halfgemaakte motieven af.

Ook binnen liepen Vreugde's ambities blijkbaar niet parallel met de tijd die hij er voor (over) had. Eén van de schouwen is maar half af. „Het geeft het huis wel iets charmants,” vinden de huidige bewoners Caya en Michiel Bredius. De andere schoorsteen is rijk aan

details met in de boezem het reliëf van moeder en kind, wellicht stonden Vreugde en zijn dochter, die tot 1960 in het huis woonde, hier model voor. Erboven schilderde Vreugde een levensboom met dansende maagden.

Michiel keek bij de eerste bezichtiging door de simpele formica inbouwkeuken en open aftandse trap heen en zag slechts de hoge ruimte en het licht door de hoge ramenwand op het noorden. „Beneden had Vreugde zijn atelier, de trap naar boven ging naar zijn woonhuis. In de tuin vind je nog brokken steen en marmer. Voor mij was het liefde op het eerste gezicht.” Om verder verval aan de gevel te voorkomen is contact gezocht met een aannemer uit Limburg. Caya: „Zowel de steen als de voeg dient dezelfde vochtdoorlaatbaarheid te hebben. Anders krijg je condensvorming. Cement is dus uit den boze. De trapleuning is bijvoorbeeld ingesmeerd met een coating waardoor het vocht niet weg kan. Dan gaan de stenen rotten.”

“Of je vindt het huis geweldig of helemaal niks,” meent Michiel. Aardig detail: de verhuizer, die in de buurt opgroeide, noemde het huis meteen het spookhuis en de lage ingang de grot. Dochter Nikki (9): „Jij zegt altijd ons kasteeltje, hè pap.” Moeder Caya: „Nu nog een ophaalbrug.” Het pand staat op de gemeentelijke monumentenlijst.